

Alain Badiou

Nietzsche
Anti-Felsefe Seminerleri
1992-1993

Yayına hazırlayan: Véronique Pineau
Türkçesi: İsmet Birkan

Nietzsche'yi konu alan 1992-1993 semineri hakkında

Seminerlerimin birçoğu, felsefemin o sıradaki gelişim durumunun sistematik biçimde serimleneceği bir kitabın hazırlık çalışmaları kapsamında oluşmuştur. Örneğin, 1975-1980 yıllarına ait seminerlerim bir bakıma 1982'de yayınlanan *Théorie du sujet* [Özne Kuramı] kitabımda derlenip düzenlenmiştir. Aynı şekilde, 1983'le 1987 arasındaki seminerlerimin de, gerek felsefi (Parmenides, Platon, Aristoteles, Descartes, Spinoza, Leibniz, Kant, Hegel, Heidegger) gerek şiirsel (Hölderlin, Mandelstam, Pessoa, Celan) göndermelerle birlikte bazı kavramsal kurguları (felsefenin dört koşulu, birsiz çokluk, olay, türsellik...) bir araya getirdikleri açıktır, ki bunlar 1988'de yayınlanan *L'être et l'événement*'da [Varlık ve Olay] biçimlendirilecektir. *Logiques des mondes* [Dünyaların Mantıkları, 2005], kategoriler kuramıyla ilgili uzun ve sağlam bir matematiksel hazırlık sürecinden başka, 1996-1998 seminerimde ve sonra 2000'li yılların başlarındaki daha az tarihsel ve çağdaşlığa daha çok yayılmış *Images du temps présent* [Şimdiki Zaman dan İmgeler, 2001-2004] ve *S'orienter dans la pensée, s'orienter dans l'existence* [Düşünce de Yön Bulmak, Varoluşta Yön Bulmak, 2004-2007] gibi seminerlerimde özne kuramı konusunda gerçekleştirdiğim incelemelerden de beslenmiştir.

Véronique Pineau'nun çetin çabaları sayesinde, burada, garip labirenti içinde, olduğu gibi verilen Nietzsche temalı seminer de, son aşamada, 1992'den 1996'ya kadar, aslında daha eski olan anti-felsefe motifi üzerine kurulmuş olup, sonunda Lacan,

Wittgenstein ve Aziz Paulus'u da kapsayan bir dizi içinde yer almakla birlikte, sonucu felsefe uğraşımını kitaplarla evrele-re bölen büyük adım veya aşamalar arasında yer almayan, saf karar denebilecek bir kökenden neşet etmektedir. Hatta yoldaş-ları çağdaş ve antik anti-filozoflardan bile ayrı kalmıştır. Lacan zaten uzun zamandan beri çalışmalarımın her yerinde hazır ve nazırdır. Kendi alanında bir deha, ancak o kasvetli "analitik felsefe"nin mecburi göndergesi olan Wittgenstein ise benim için çağdaş ideolojik savaş alanının önde gelen hedeflerinden biriydi; onu *L'Antiphilosophie de Wittgenstein* [Wittgenstein'in Anti-Felse-fesi] kitabımda kendime göre bir değerlendirmeye tabi tutmuş-tum. Aziz Paulus'a gelince, 1998'de hakkında bir kitap yazdım: *Saint Paul, la fondation de l'universalisme* [Aziz Paulus ve Evren-selciliğin Kuruluşu]; bu kitap tam bir dünya turu yaptı, ama ben onu daha 1989'da, *L'Incident d'Antioche* [Antakya Olayı] adlı tra-jedimde zimmî olarak işe koşmuştum zaten. Nietzsche için ise hiç böyle şeyler olmadı. Ne hazırlık çalışması ne de ara durağı olan bu seminer Nietzsche'yi felsefi uğraşımda apayrı bir yerde ko-numlandırıyor.

Ama zaten Nietzsche'nin kaderi böyle değil miydi? Onu seminerimin öznesi haline getirmek amacıyla inceledikçe, yal-nız yazılarıyla değil yaşamıyla da, hatta belki kendisinden ve okurlarından durmadan talep ettiği o öznel yaklaşım biçimiyle de senli benli oluyor, yavaş yavaş içine işleyen o azizlik benzeri durumu, mutlak yalnızlığı ve toplumsal çölü de daha iyi algılı-yordum. Gittikçe daha iyi anlıyordum ki, sokakta sebze meyve satan kadın kendisine en iyi ürünlerini sunduğu zaman mutlu olan, hatta adeta vecde gelen bu Torinolu avare ile, düşünüş, sessiz-leşme ve ölümünden sonra eserinin karşılaştığı gürültü patırtılı kader –Yaşamın gücüne, fatih ırklara, usdışılığa, estetiğin krallı-ğına, tarihsel panayırın sarışın atleti gibi tasarlanmış üst-insana göndermelerden oluşan o kader– arasında, evet, ikisi arasında, belli ki devasa bir yanlış anlama varmış...

Gerçek şu ki, ani bir kararla metinleri –gariptir, ileride de tekrar ele alacağım gibi, 1887 ile 1888 arasına rastlayan son dönem metinlerini– derinlemesine incelemeyen önce, ben de büyük ölçüde bu yanlış anlamamın etkisi altındaydım. Benim gibi Sartre’dan gelmiş ve Lacan yoluyla, militan Maoizm ve matematik üzerinden, yeniden çağdaş bir metafizik yaratma uğraşına girmiş olan biri için “noktürn” türü üslubunu, hem görkemli ve yüce hem de gizliden gizliye sonsuz bir tatlılık taşıyan dilini sevdiğim Nietzsche, bütün bunlara karşın, yine de bana göre hasımlar, yani “yaşam formları” gibi kof bir motife sınımsız omuz veren o anti-filozoflar, o zincirlerinden boşanmış anti-Platoncular arasında yer alıyordu. “Avrupa’nın Platon hastalığından kurtulması lazım” diyen birini bağışlayabilir miydim? Ya filozofun “suçluların suçlusu” olduğunu söyleyen birini?.. Ya benim can dostum Aziz Paulus’ta en iğrenç şey saydığı rahip figürü paradigmasını gören birini?.. Ezelden beri Wagner tutkunu ve bundan hiç pişmanlık duymamış olan ben, Wagner’i son kertede Alman gençliğinin sefil ayartıcısı, ne yazık ki, en mazbut genç kadınlarda bile histeri uyandırabilen, hoş ayrıntılarla uğraşan bir sihirbaz gibi gören birinin fikirlerine itibar edebilir miydim?

İmdi, bu seminerde, eserinde yer yer rastlanan bütün bu sapkınlıkları ona bağışlıyorum. Böylelikle onu olduğu gibi düşünce dünyama buyur etmiş mi oluyorum? Hayır. Görülecek ki hayranlığım eser değil kişi olarak Nietzsche’ye, kendini o denli içtenlikle eserinin merkezine yerleştirmiş olan o insana yöneliktir: Sonuç olarak, bence tüm “Nietzscheizm”ler birer sahtekârlıktan ibarettir.

Lâkin, anti-Nietzscheizmler de öyle!.. Durup dururken incelemeye karar verdiğim, hakkında çokça konuşulan bu adamın tam olarak kim olduğunu yakından, çok yakından görme kararının kaynağında da bunu bulacaksınız. Son dönem Heidegger’le birlikte Nietzsche’nin de Foucault’nun “referans filozofu” olduğunu elbette biliyordum. Deleuze’ün başlıca kaynaklarından biri olduğunu biliyordum. 1972’de, Cerisy’de bir tarihsel kollokyum-

da (o dönemin Gotha'sı), Deleuze, Derrida, Klossowski, Lyotard, ve Nancy'nin ona bir tür "çağdaş düşüncenin müteveffa kralı" olarak taç giydirdiklerini de biliyordum. Fakat, kendimi bu kutlama olayının argüman boyutuna o denli uzak hissediyordum ki, bu büyük uğraştaşlara duyduğum hayranlık bile kahramanlarının eserlerini okumaktan –elbette devamlı, ama zorlama değil, hatta biraz dalgınca bir okuma– öteye gitmemi sağlayamıyordu.

Derken, 1991'de, bir de ne görelim! Fransa'da ne kadar tepkici "filozof" varsa toplaşıp Nietzsche'ye ve yarattığı etkiye savaş ilan etmesinler mi! Mayıs 68'in öcünü alma heveslileri, 1972 kollokyumunda bir kez daha buluşmuş olan gerçek düşünür ve aktivistlerin süngüsü düşük düşmanları, acınası seksenli yılların başımıza musallat ettiği muzaffer gericilik ortamından cesaret alarak, Nietzsche'yi kendi inançlarının kara amblemi yaptılar. *Niçin Nietzscheci Değiliz?* başlıklı bir manifesto kitap yayınladılar ve bu kitap karşıdevrimci propaganda korosuna dahil olmaya çalışan tüm kalemşor taifesi tarafından pek olumlu karşılandı. Kimleri görüyoruz bunların arasında? Alain Boyer (kendisiyle çok sert bir yazışma sürdürmüşlüğüm vardır); André Comte-Sponville (Sorbonne'un yanındaki Auguste Comte heykelinin kaidesine karalanmış, Auguste Comte'a haksızlık eden bir *graffiti*'nin hedefi: "ne Comte ne Sponville"); Luc Ferry (akıl almaz hödüklükteki *La Pensée 68* risalesinin yazarlarından, Chirac'ın cumhurbaşkanlığında Raffarin kabinesinde müymüntü bir bakan: gerçekten hiç de "Nietzschelik" denemeyecek bir şey...); Philippe Raynaud (sıradan bir liberal; kendisiyle kamuoyu önünde hesaplaşmışım); Alain Renaut (yukarıda adı geçen risalenin bir başka yazarı); ve alevlenmiş İslam karşıtlığının doktriner "sosyoloğu" ve tutkusunu paylaşmayan herkese "antisemit" etiketi yapıştıran otomatik makine Pierre-André Taguieff...

O zaman şöyle diyorum içimden: "Böyle şey olur mu yahu? Bütün gerici makulesi 'Nietzsche'ye ölüm' çılgılığının insanın içini burkan amblemi altında toplanmış! İyi ama, bu Nietzsche bu kadar da kötü, büsbütün kötü de olamaz ki canım!" Ve gidip

kendim bakıyorum... Sonra ne olduğunu görüyorum. Sonunda Nietzsche'ye hayranlık duyuyorum, onu seviyorum, ama tabii kendi düşüncemin ana akımının dışında tutarak... Herkesin; yandaş ve iftiracılarının, destekçi ve yuhalayıcılarının, yorumcu ve propagandacılarının onu terk ettiği yalnızlığı içinde seviyorum; onu, "delilik" olarak adlandırılan durum içinde gözden kaybolmadan az önce, Torino'da yalnız başına, usuletle ve suhuletle, -niyetini çarpıcı ve anlaşılmaz pusulacıklarla okuduklarına inanamayan muhataplarına haber vererek- "dünya tarihini ortadan kırıp ikiye bölmekte" olan o Nietzsche'yi seviyorum.

Araştırmamın merkezine koyduğum ve sonunda dostum olan, işte bu Nietzsche'dir: ömrünün son yıllarının Nietzsche'si. *Ecce Homo'nun*, *Nietzsche Wagner'e Karşı'nın*, daha önceleri *Putların Alacakaranlığı'nın*, ve *Dionysos, Çarmıha Gerilen*, hatta *Ariadne* diye imzalanmış son pusulaların Nietzsche'si... Daha önceki en tanınmış büyük metinleri de okudum, dönüp yeniden okudum, üstünde düşündüm: karanlık, şiirsel ve alegorik *Böyle Buyurdu Zerdüşt*, öfke fişkırın *İyinin ve Kötünün Ötesinde*, ince fikirli ve inandırıcı *Ahlaki Değerlerin Soyağacı*, *Trajedinin Kökeni** ve diğerlerini... "Nietzsche" diye birinin -"Dionysos", "Çarmıha Gerilen", "Ariadne", "Wagner", "Zerdüşt" denenlerle birlikte ve onların üstünde- tırnak işaretli Nietzsche'nin ana kişiliği haline geldiği, fazla gürültü koparmış olan ne varsa hakkında her şeyin usulet ve suhuletle aydınlandığı, deliliğe doğru yürüyen münzevinin, ötekinin -insanlığı din zehrinden, iğrenç rahip figüründen ve suçluluk kompleksinin felaket sonuçlarından kesin olarak kurtarmaya, oluştta olan her şeye o büyük "Evet" in melekûtunu kurmaya yetenekli olmasına karşın, sonunda "Tanrı olmaktansa Basel'de profesör olmayı" tercih ettiğini itiraf noktasına gelen ötekinin- mütevazı tümel devrimine ayak uydurduğu o "son" dan yola çıkarak...

* Friedrich Nietzsche, *Tragedyanın Doğuşu*, çev. Mustafa Tüzel, İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2010. (y.h.n.)